3.5.2021

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

HE 40/2021 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunnan ympäristövaliokunnan pyydettyä kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikon asiassa esittää Neste Oyj seuraavaa.

1. Yleistä

Jätelain keskeisenä tarkoituksena on edistää kiertotaloutta. Kiertotalous on erittäin voimakkaassa kehitysvaiheessa. Jätelain tulee mahdollistaa uudet innovaatiot ilman ylimääräistä byrokratiaa.

Jätteitä koskeva lainsäädäntö on avainasemassa myös kemianteollisuuden hiilineutraaliuden saavuttamisessa. Yhä suurempi osa kemianteollisuuden raaka-aineista tulee olemaan peräisin kiertotaloudesta, jolloin ne voivat elinkaarensa jossain vaiheessa olla myös hetkellisesti jätelainsäädännön piirissä.

2. Yksityiskohtaiset kommentit

2.1. jätteeksi luokittelun päättyminen, 5b§

Kasvava osuus kemianteollisuuden raaka-aineista tulee olemaan peräisin kiertotaloudesta, jolloin ne voivat elinkaarensa jossain vaiheessa olla myös hetkellisesti jätelainsäädännön piirissä. Jätteeksi luokitellun materiaalin käyttö raaka-aineena on usein hankalaa ja osin mahdotonta. Siksi pidämme ehdottoman tärkeänä ja myönteisenä, että **jätteeksi luokittelun päättymistä koskevia menettelyitä sujuvoitetaan**.Tällä vapautetaan käyttöön tärkeitä resurssivirtoja, jolloin neitseellisen raaka-aineen tarve vastaavasti vähenee.

Tapauskohtaisen jätteeksi luokittelun päättymisen (end-of-waste, e-o-w) käsittelyn tulisi olla ripeää. Esitämme myös harkittavaksi, voisiko käsittelyn keskittää yhdelle lupaviranomaiselle, jolloin sille kertyvä kokemus ja rutiini sujuvoittaisivat käsittelyä. Samalla menettelyä voitaisiin keventää niin, että e-o-w luokittelu voitaisiin tehdä **kevyemmällä menettelyllä, esim ilmoituksella, johon viranomainen voisi tarvittaessa reagoida.**

Neste Corporation
Common Functions

neste.com

Postal Address
POB 95
FI-00095 NESTE
FINLAND

Visiting Address
Keilaranta 21
Espoo

Telephone/Fax
+358 10 458 11

Business ID FI1852302-9
Domicile Espoo

Kiertotalouden materiaalivirrat liikkuvat lisääntyvässä määrin **maan rajojen yli**. Jätteeksi luokittelun päättyminen on toistaiseksi EU-harmonisoimatonta sääntelyä. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa esim lähtömaassa e-o-w luokittelun saanut tuote-erä on toiseen maahan saapuessaan jätettä. Esitämme käytäntöä, jossa jäsenmaiden viranomaiset voisivat tehdä **kahdenvälisiä tai monenvälisiä sopimuksia** nimettyjen e-o-w virtojen vastavuoroisesta hyväksymisestä. Tämä menettely olisi merkittävästi nopeampi kuin mahdollisen EU-tasoisen kyseistä e-o-w jaetta koskevan sääntelyn aikaansaaminen. Katsomme, että tämä ei vaaranna ympäristön tai terveyden suojelua, koska e-o-w tilan saavuttanut materiaali on automaattisesti mm. REACH- ja muun kemikaalisääntelyn piirissä.

2.2. Jätehierarkian määrittelyt

Jätehierarkian määritelmät on ymmärtääksemme otettu jätelakiin sellaisenaan jätepuitedirektiivistä. Erityisesti kierrätyksen määritelmällä on suuri merkitys, koska sitä peilataan jätesäädösten kierrätystavoitteisiin.

Kierrätyksen määritelmästä on ulossuljettu polttoaineeksi päätyvät materiaalit. Pidämme tätä rajausta liian kategorisena. Polttoainerajaus on tehty aikana, jolloin ei ollut näkymää edistyneisiin jätepohjaisiin polttoaineisiin.

Lisäksi tulisi ottaa huomioon, että jäteperäisen raaka-aineen käytössä uusiutuvan liikennepolttoaineen valmistukseen ei ole tarkoituksena kyseisen jätteen hävittäminen vaan neitseellisen raaka-aineen korvaaminen. Vastaavasti kyseisen jäteperäisen raaka-aineen tarjoajan tarkoitus tai velvollisuus ei ole kyseisen jätteen hylkääminen vaan raaka-aineen tarjoaminen uuteen käyttötarkoitukseen. Kun kyse ei ole jätehuoltotarkoituksessa tehdystä toiminnasta, olisi jätehierarkiaa perusteltua vastaavasti tulkita toisin.

2.3. Jätehierarkiasta poikkeaminen:

Jätepuitedirektiin 4 artiklassa säädetään jätehierarkiasta poikkeamisesta:

> *“Soveltaessaan 1 kohdassa tarkoitettua jätehierarkiaa jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä sellaisten vaihtoehtojen edistämiseksi, joilla päästään **ympäristön kannalta parhaaseen** mahdolliseen kokonaistulokseen. Tämä voi **edellyttää tiettyjen jätevirtojen osalta hierarkiasta poikkeamista, kun tämä on elinkaariajattelun mukaisesti perusteltua** tällaisen jätteen syntymistä ja jätehuoltoa koskevien kokonaisvaikutusten osalta.”*

Emme löydä tätä kirjausta Suomen jätelakiehdotuksesta. Katsomme, että tämä **kirjaus on lisättävä jätelakiin**, jotta viranomaisille ja muille toimijoille tulee myös Suomessa

direktiivin mukainen oikeus poiketa hierarkiasta. Ennakoimme lisääntyvää tarvetta tällaisille poikkeamille kiertotalouden innovaatioiden myötä.

Maantäytön osalta on hallituksen esityksen perusteluihin kirjattu poikkeus, jossa maantäyttöön päätyvä materiaali voidaan tietyssä tapauksissa laskea kierrätetyksi. Tällöin materiaalin on täytettävä mm. laadunvalvonnan sekä asianomaisten standardien ja normien vaatimukset.

Vastaava tilanne on syntymässä muovien kemiallisen kierrätyksen seurauksena. Kemiallisen kierrätyksen alkuvaiheessa syntyvä nesteytetty muovi on laadunvalvonnan ja spesifikaatioiden alaista. E-o-w statuksen saavutettuaan se on kemikaalilainsäädännön alainen kemiallinen aine, joka soveltuu raaka-aineeksi useampaan jatkokäsittelyyn. Syntyvät lopputuotteet (sekä polttoaineet että muihin materiaaleihin päätyvät) ovat tiukan laadunvalvonnan alaisia ja täyttävät lopputuotteita määrittävät normit ja standardit. Vastaavia tapauksia on kiertotalouden myötä odotettavissa lisää.

2.4. Muita huomioita

Lakiehdotuksessa on säädösmuutoksia tuottajayhteisöihin liittyen. Neste valmistelee laajamittaista muovien kemiallista kierrätystä. Tämän mahdollistamiseksi tuottajayhteisöjä koskeva sääntely tulee olla sellaista, että se mahdollistaa ja kannustaa yhteisöjä muovien uusien, vasta avautumassa olevien kierrätysreittien käyttöön.

3. Case: Kemiallisella kierrätyksellä voidaan nostaa muovien kierrätysastetta, jos jätelain menettelyt sen mahdollistavat

3.1. Muovien kemiallinen kierrätys laajentaa kierrätysmahdollisuuksia

Kiertotalouden edistämisessä ja tiukentuvien kierrätystavoitteiden saavuttamisessa markkinalla tarvitaan uusia innovatiivisia kierrätysratkaisuja kuten muovien kemiallista kierrätystä.
Muovien kemiallinen kierrätys eroaa muista kierrätysprosesseista siinä, että siinä muovien polymeerirakenne puretaan ja kemiallisten prosessien seurauksena syntyy kokonaan uusia aineita. Kierrätyksellä säästetään neitseellisiä raaka-aineita ja saadaan tuotteita, jotka ominaisuuksiltaan vastaavat neitseellisestä raaka-aineesta valmistettuja tuotteita. Kemiallisen kierrätyksen tarkoituksena on kierrättää muovijätettä, joka muuten päätyisi polttolaitokseen.
Kemiallinen kierrätys on monivaiheista, ja johtaa lukuisiin eri lopputuotteisiin, joille kaikille on tärkeää saada taloudellinen arvo, jotta kierrätys tulee taloudellisesti

kannattavaksi. Muovien kemiallisen kierrätyksen osalta kriittiset jätelakiin liittyvät tekijät ovat seuraavat:

3.2. Muovien jätteeksi luokittelun päättyminen (end-of-waste, e-o-w)

Muovit jätejakeena voivat olla varsin monimuotoisia, jolloin niille laadittava yleiskattava e-o-w kriteeristö on vaativa laatia. Tapauskohtaisesti e-o-w tilanteet muoveissa voivat puolestaan olla varsin selkeitä. Katsomme, että tapauskohtaisten e-o-w päätösten tekoa pitää sujuvoittaa. Lisäksi puuttuvan EU-tason e-o-w harmonisoinnin vuoksi jäsenmaiden on pyrittävä tekemään vastavuoroisia sopimuksia toistensa e-o-w päätösten tapauskohtaisesta hyväksymisestä. Tämä mahdollistaa e-o-w materiaalien sujuvan liikkumisen yhteismarkkina-alueella.

3.3. Kierrätyksen määritelmän soveltaminen kemiallisessa kierrätyksessä

Kemiallinen kierrätys tulisi laskea kierrätykseksi, joko suoraan tai jätehierarkian jätepuitedirektiiviin kirjattua poikkeusmahdollisuutta käyttäen. Tämä asia tulisi mainita laissa tai sen perusteluissa eksplisiittisesti. Samalla jätepuitedirektiivissä mainittu hierarkiasta poikkeamismahdollisuus tulisi kirjoittaaa lakiin.

Kunnioittavasti

Seppo Loikkanen
Yhteiskuntasuhdepäällikkö

Neste Corporation
Common Functions

neste.com

Postal Address
POB 95
FI-00095 NESTE
FINLAND

Visiting Address
Keilaranta 21
Espoo

Telephone/Fax
+358 10 458 11

Business ID FI1852302-9
Domicile Espoo